

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

תוכן

- א. בעל מיפר אף על פי שלא חל נדר דכתיב מפר מחשבות ערומים אבל בשאלה דברי הכל אין חכם מתיר כלום א"כ חל נדר דכתיב לא יחל דברו..... 1
- ב. קונם שאיני נהנה לפלוני ולמי שאשאל עליו נשאל על הראשון ואח"כ נשאל על השני ... נשאל על נדרו ואח"כ נשאל על נזרו..... 3
- ג. שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה האומרת טמאה אני לך תביא ראייה לדבריה..... 4
- ד. שמים בניני לבינך יעשו דרך בקשה..... 4
- ה. ונטולה אני מן היהודים יפר לחלקו ומשמשתו ותהא נטולה מן היהודים..... 5
- ו. אמרה לבעלה טמאה אני ... בתרומה אינה אוכלת אפשר דאכלה חולין..... 5

דף ע.

א. בעל מיפר אף על פי שלא חל נדר דכתיב מפר מחשבות ערומים אבל בשאלה דברי הכל אין חכם מתיר כלום א"כ חל נדר דכתיב לא יחל דברו

אין מתירין¹ את הנדר עד שיחול, דכתיב (במדבר ל פסוק ג) לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה, דמשמע כשחל הנדר ובא לכלל עשיה שיקיים את נדרו ואם אינו עושה אז הוא עובר בלא יחל, ומיניה ילפינן² אבל אחרים מוחלין, ממילא שמע מינה אימתי אחרים מוחלים כשהגיע הזמן שאם יעשהו הנדר הוא עובר בבל יחל, והיינו כשחל הנדר, וקודם לכן גם אחרים אינן מוחלין. ואפילו בדיעבד אינו מותר³.

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רכח יז

² חגיגה י.

³ ש"ך ל

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

לפיכך מי שעומד בניסן ונשבע שלא יאכל בשר מ"ח אייר ואילך עד זמן פלוני, וניחם, אין מתירין לו עד שיכנס⁴ אייר⁵, ואפילו במקום שיש לחוש למכשול הנודר אין מתירין לו עד שיחול, דהא דאורייתא הוא שלא יתירנו קודם שיחול הנדר, ומה לנו למכשול הנודר. וכל שכן שאם נדר על תנאי, כגון שאמר כבר זה עלי קונם אם לא אעשה דבר פלוני לזמן פלוני, שאין לו התרה עד שיבא הזמן ויחול הנדר, שכיון שתלאו בתנאי אם לא יעשה דבר פלוני כו' יכול להיות שלא יחול הנדר לעולם, שמא כשיגיע לזמן פלוני יעשה אותו הדבר ולא יאסר עליו הכיכר, לפיכך כל שכן הוא שאין לו התרה עד שיחול.

אבל בהפרת הבעל אינו צריך שיחול נדר של אשתו, דכתיב (איוב ה פסוק יב) מִפֶּר מַחְשָׁבוֹת עֲרוּמִים, כלומר דבר התלוי בהפרה, כגון הבעל בנדרי אשתו יכול להפר אפילו מחשבה בעלמא שעדיין לא חל המעשה⁶.

י"א⁷ הוא הדין למנודה על תנאי שאין מתירין עד שיחול הנידוי. וי"א⁸ שיכולין להתיר נידוי מיד אף על גב שלא הגיע הזמן, אפילו אם קבע זמן שאמר יהא בנידוי אם לא אעשה דבר פלוני לזמן פלוני, שגבי נידוי שהוא מדברי קבלה הקילו. והעיקר כדיעה הראשונה.

חרמי ציבור יכולין לבטל אפילו קודם שיחולו, שחרמי ציבור אינם צריכין התרה כנדריים, אלא ביטול בעלמא מועיל בהסכמתם שיסכימו לבטל⁹.

⁴ אם יכול להתיר בה"ש של כניסת אייר י"ל דתליא אם ספק דאורייתא מה"ת לחומרא הוי חל הנדר כיון דמה"ת אסור לאכול בה"ש אבל להסוברים ספק דאורייתא מה"ת לקולא לא מקרי חל הנדר כך יש ללמוד מדברי הר"ן בת' (סי' נ"א) ע"ש. חי' רע"א שם. ובתפק שם אם מתירים תוכ"ד קודם חלות הנדר

⁵ ואב"י סבירא ליה לחלק דבתלה בימים חל הנדר מיד כיון דממילא קאתי אלא שמחוסר זמן על כן יכול להתיר לו מיד ובתלוי במעשה אפשר שלא יבא כלל לידי איסור על כן אינו יכול להתיר אלא אחר שבא האיסור כן מפורש בתשובת הרמב"ן סי' רע"א פלוגתיהוה ופסק הרמב"ם דאפילו בימים אין מתירין אלא עד שיבא האיסור אפשר דגם הוא מפרש הפלוגתא כן ופסק כרב חסדא ולא כהר"ן שמחלק בין ימים למעשה.

ט"ז שם כב

⁶ לבוש ומ"ז שם כג

⁷ כ"פ בשו"ע שם. ועיין ערך לחם למהריק"ש שם

⁸ כ"ב בשו"ע שלד לא כהרא"ש כתב בתשובה [כלל כח סימן א] דנדוי על תנאי יכול להתירו אף על פי שלא חל שהרי יכול להתיר לעצמו וא"צ אחר להתירו. ועיין מ"ז שם יב שהקשה הסתירה והביא מדברי ריב"ש שמביא ב"י בסי' רכ"ח דס"ל כהמרדכי דנדוי כשבוע' ואם כן מן הראוי הוא לקבוע הלכה כן. וכן בש"ך שם מז והדרינן לכללא דיחיד ורבים הלכה כרבים דהרא"ש ה"ל יחידי לנבי הרשב"א והמרדכי (והוא בריב"ש ס"ס רע"ב).

⁹ לבוש שם ובמ"ז כד כתב נראה לי המעם לפי שאין התרה זו בכלל לא יחל שהרי הציבור עצמם המחרימים והמתירים ולא יחל קאי על אחרים המתירים כדאמר שמואל הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלים. בסימן זה לקמן מביא בית יוסף בשם רשב"א מפני שחרמים אלו כאלו יש בהם תנאי שיוכלו להתיר כל זמן שירצו ואפילו לא יחול הנדר וע"ד כן נודרים תחילה

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

מי שנדר¹⁰ בבקר ביום ו' שלא יהא בשבת הסמוכה בעיר זו, ובעוד יום סמוך לשקיעת החמה נתחרט, יכול להתיר קודם השבת שמכלל שבועתו הוא מחויב שיצא מהעיר קודם שבת, ולפיכך ע"ש עם חשכה חל הנדר מיקרי.

מי שנשבע¹¹ או נדר שאם לא יפרענו חמיו חוב שחייב לו קודם הפסח שלא יהיה חג העצרת בעיר, והגיע הפסח ולא פרעו ונתחרט, אין מתירין נדרו עד העצרת כשיחול¹². וטוב שיתירו לו שני פעמים, כיון שחל האיסור¹³ בעצרת אם קודם העצרת לא יילך מהעיר, אם יהיה חג עצרת בעיר יעבור על נדרו¹⁴, ולכן יפר קודם העצרת ויש לחוש שמא החשב לא חל הנדר עד עצרת עצמו, ולכך יפר בעצרת וי"א¹⁵ שיפר אחר העצרת פעם שניה.

ב. קונם שאיני נהנה לפלוני ולמי שאשאל עליו נשאל על

הראשון ואח"כ נשאל על השני ... נשאל על נדרו ואח"כ

נשאל על נדרו

נשבע¹⁶ שלא ידבר עם פלוני, ואחר כך נשבע¹⁷ שאם ידבר עמו שיאסר בבשר, כבר אמרנו שאין מתירין לא נדר ולא שבועה כל זמן שלא חלו. ולכן נשאל על הראשונה תחלה ואחר כך על השנייה, שהרי השנייה לא חלה עד שנשאל על הראשונה, שאין השנייה חלה עד שידבר עמו והרי הוא אסור לדבר עמו, ולכן נשאל תחלה על שנדר לדבר עמו ואז כשידבר עמו חל השנייה¹⁸.

וכן אם נשבע שלא ינהג לפלוני, או לחכם שישאל לו על השבועה, נשאל תחלה על הראשונה ואחר כך על השנייה של החכם. וכן אם נשבע שלא ינהג לפלוני, ואחר כך

¹⁰ ש"ך שם נ מהר"ן בתשובה סי' נ

¹¹ שו"ע ונו"כ שם יח

¹² מסתפק בתשובה להרמב"ן המיוחסות סימן רע"א ותשו' הרשב"א ח"ה סי' ס"ח אי מקרי חל הנדר משהגיע פסח או בעצרת ופסק להורא שאין מתירין עד עצרת ואף שעובר נדרו בעצרת אין בכך כלום כיון שמתירין לו עוקר נדרו מעיקרו. ביאור הגר"א שם לה

¹³ כיון דאיכא איסורא בההיא שעתא שנכנס חג העצרת לא ימתין עד העצרת כיון דאיכא מאן דאמר דסבירא ליה בנדר התלוי בימים דהיינו אחר שהגיע פסח ולא פרעו חל עליו ממילא האיסור בעצרת אף על פי שלא הגיע העצרת עדיין כיון שודאי יבוא כהר"ן על כן טוב שיתיר אחר הפסח ולא דוקא מיד אחר הפסח אלא אפילו ביום שקודם עצרת רק שיוהר שלא יעשה איסור בכניסת יום העצרת ולפי שיש ג"כ מאן דאמר דהיינו הרמב"ם דאין הנדר חל אפילו בימים עד שיגיע יום האיסור ע"כ יתיר לו שנית אחר שנכנס יום העצרת. ט"ז שם כה

¹⁴ דשמא חל הנדר אחר הפסח. ש"ך שם לה

¹⁵ ש"ך שם לה

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם רכט ט

¹⁷ ואם אמר הכל כאחד עיין ש"ך רלט כז וחז"י רע"א כאן

¹⁸ ש"ך שם יט

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

נשבע שיהא נזיר אם ישאל על שבועתו¹⁹, נשאל על שבועתו תחלה ואז תחול עליו נזירות, ואחר כך ישאל על נזירותו, וכן כל כיוצא בזה.

דף צ:

ג. שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה האומרת טמאה אני לך תביא ראיה לדבריה

כבר התבאר במסכת יבמות דף קיב. שהאשה שאמרה לבעלה שזינתה עליו, אם אין עדים²⁰ שזינתה אלא שהיא אומרת שזינתה, אין חוששין לדבר זה לאוסרה שמא עיניה נתנה באחר, אבל נאמנת היא על עצמה שהודאת בעל דין כמאה עדים דמי ואבדה כתובתה עיקר ותוספת, ומה שאינו בעין ממה שהכניסה לו.

ודוקא שאין רגלים לדבר אז אינה נאמנת להוציאה, אבל אם יש רגלים לדבר נאמנת וחוששין אף לאוסרה.

ד. שמים ביני לבינך יעשו דרך בקשה

איש²¹ המורד על אשתו ואמר הריני זן והריני מפרנס, אבל איני בא עליה מפני ששנאתיה, אמרו חכמים ז"ל מוסיפין לה על כתובתה משקל ל"ו שעורים של כסף בכל שבוע, ויושב כן ולא ישמש כל זמן שתרצה היא לישב. ואף על פי שכתובתה הולכה ונוספת הרי הוא בלא תעשה, שנאמר (שמות כא פסוק י) וְעַנְתָּהּ לֹא יִגְרַע. ואם היא רוצה כופין אותה להוציא מיד וליתן כתובה.

ואשה²² שמנעה בעלה מתשמיש המטה, היא נקראת מורדת, ותקנו בה חז"ל ג"כ תקנות.

¹⁹ הנשבע לתת מאתיים וזו לחברו על מנת שיעשה דבר פלוני, או שלא יעשה דבר פלוני, ומחל לו על התנאי, ועבר ועשה חברו או לא עשה חברו, כלומר שביטל ועבר על התנאי אחר המחילה, צריך עיון אם השבועה קיימת. ועיין אבן העזר סימן ל"ח דין ל"ה, וסימן קמ"ג [ערך לחם] על דין ב' [בסוף]. ערך לחם למהריק"ש שם.

²⁰ שו"ע אבה"ע"ז קטו ו

²¹ שו"ע ונו"כ עו א

²² שם ב

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ואיש²³ ואשתו שבאו לבית דין, הוא אומר היא מורדת מתשמיש, והיא אומרת לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמו. וכן אם טענה היא ואמרה שהוא מורד מתשמיש והוא אומר לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמה, מחרימין תחלה על מי שמורד ואינו מודה בכל זה²⁴, הרשות ביד ב"ד להשביע הנטען כפי ראות עיניהם²⁵, ואם לא הודו אומרים להם תתייחדו בפני עדים, נתייחדו ועדיין הם טוענין, מבקשין מן הנטען ועושין פשרה כפי כח הדיין, אבל בפני עדים אי אפשר שהרי אסור לבעול בפני כל בריה²⁶.

ה. ונטולה אני מן היהודים יפר לחלקו ומשמשו ותהא נטולה מן היהודים

אשה שאסרה עליה²⁷ תשמיש של כל אדם בעולם²⁸, גם בעלה בכלל²⁹, והוא יפר חלקו ותהא משמשו כל זמן שהיא תחתיו, וכשימות או יגרשנה הרי היא אסורה בתשמיש של כל אדם, וגם בתשמיש בעלה הראשון אף על פי שלא נישאת לאחר³⁰.

ו. אמרה לבעלה טמאה אני ... בתרומה אינה אונלת אפשר דאנלה חולין

²³ שם ג והוא כפי' הירושלמי במשנתינו ולהלן דף צא. יבואר לפי הבבלי. ביאור הגר"א שם מא
²⁴ פרישה הקשה מ"ש בסי' קנ"ד בטענ' אין לו גבורת אנשים היא נאמנ' משום דהוא יודע אם היא משקר' ואינה יכולה להעזי ותירץ שם היא נאמנת לאו לענין ממון אלא דצריך להוציא' ובתשוב' רש"ך ס"ג סי' ס"ב תירץ דוק' טענת גבור' אנשים נאמנ' דא"י להעזי למעון כן וחוק' א"י להעזי טענה כזו מסייע לה מיהו בסי' פ"ה כתבתי בשם המגיד אפי' בטענת ממון אמרינן א"י להעזי. ב"ש שם לב. מיהו אעפ"כ לא קשה מידי דשם הוא להחזיק מה שבידה אבל להוציא הכתובה שהבעל מוחזק שפיר תירץ הפרישה. דגול מרבבה שם.

²⁵ ח"מ שם לא

²⁶ ח"מ לה מהרמב"ם

²⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד רלד סח

²⁸ אבל אמרה קונם תשמישי על כל העולם דעת הבית יוסף דאין צריך להפר דמשועבדת ליה אבל הטור כתב דיפר וכתבו הב"ח והפרישה הטעם דמגו שחל על כל העולם חל גמי לדידיה. ש"ך שם פג. זה תמוה, דאדרבה על כל עולם חל רק מחמת שחל על הבעל, וכבר תמה כן אבא מארי נ"י [שו"ת רעק"א] בחלק ראשון מכתביו סימן קס"ח. גליון מהרש"א שם

²⁹ א"ל הא אמרינן בסעיף ס"ה דבעל אינו בכלל הבריות בגמרא (דף פ"ג) פריך לה ומשני שאני הכא שמוכחא מילתא דאהתירא קא מתכונה פי' דהא בלא"ה אסור עליה תשמיש שאר אדם אלא אבעל מיכוונה. ט"ז שם ס

³⁰ באה"ג שם קכד

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

כל אשת כהן³¹ או בת כהן שאמרה טמאה אני באונס או ברצון אף על פי שמוותרת לבעלה³², הרי זו אסורה לאכול אפי' בתרומה דרבנן³³ וכ"ש בתרומה דאורייתא³⁴. ואין חוששים שמא בכך שאוסרין לה לאכל בתרומה יצא לעז על בניה שהם ממזרים, כיון שאפשר שתאכל חולין, לא יהא ניכר, שיאמרו שאין לה תרומה לאכל.

אפי' גירשה בעלה אח"כ³⁵, או מת והיא בת כהן, וכן אשת כהן שאוכלת בשביל בנה, אסורה לעולם בתרומה

י"א³⁶ שקודם שגירשה מותרת לאכל בתרומה שחוששים ללעז ורק אם נתאלמנה או נתגרשה, או שאין לה בנים מן הכהן³⁷ אסורה בתרומה, שאז אין לעז שיאמרו עכשיו נאנסה ויש מחלקים³⁸ שבתרומה דרבנן חוששים ללעז ומותרת, אבל בדאורייתא אין מתירין לה לאכל משום לעז. וי"א³⁹ שדוקא אם אמרה נאנסתי, אבל אם אמרה נבעלתי ברצון אין אוכלת בתרומה, ואין חוששים ללעז על בניה.

בת כהן שנתאלמנה או נתגרשה, ואמרה נטמאתי כשהייתי תחת בעלי, אסורה בתרומה.

³¹ רמב"ם הלכות תרומות פרק ה הלכה טו
³² שהרי חיי' שמא עיניה נתנ האחר כדלעיל.

³³ רדב"ז שם

³⁴ שלענין תרומה שויתה לנפשה חתיכה דאיסורא כיון שהודית שנטמאת.

³⁵ מל"מ פ"ב מסוטה הי"ב

³⁶ מאירי בסוגייתינו דפסק כרב ששת

³⁷ תוס' כאן וכן מבואר בתו' שני' סוטה ו.

³⁸ הר"א מן ההר שם ועי' במאירי במשנה שם שחולק ע"ז וכן מוכח בר"ן ותו' שם שחולקים

³⁹ תוס' שאני' סוטה שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>